

Prenumerationspris

$\frac{1}{1}$ år Kr. 2:—
 $\frac{1}{2}$ " " 1:—

Utgiven av Svenska Folkförbundet.

Ansv. redaktör: Andreas Stahl, Riddaregatan 3. Tallinn.

Utlandet:

$\frac{1}{1}$ år Kr. 3:—
 $\frac{1}{2}$ " " 1:50

HANS PÖHL.*In memoriam.*

Det har nu förflutit ett år, sedan Hans Pöhl gick bort ifrån oss.

Tomrummet, som han överallt lämnade, varest han genom sin välsignelserika verksamhet rönt kärlek och aktning, gör sig alltför kännbart som ett öppet sår. Detta sår skall dock läkas genom tiden. Ingen människa — så är Guds vilja — är oersättlig. Det framåtträngande växandet till nya generationer, nya företag och tillika nya sorger, skall också alltjämt framkalla nya ledare.

Hans Pöhls levnadsteckning, hans mångsidiga ämbetsmannaverksamhet och hans framgångar på så många områden i vården av de svenska intressena, allt detta är ännu i gott minne hos oss och har vid hans bortgång funnit genklang i tacksamma ord och hedrande eftermälen.

Mina åminnelserader gälla Hans Pöhl som politiker, den politiske arbetaren i vårt fosterland, i den nya och unga staten Estland. Politik, parti, politiskt arbete, i synnerhet parlamentarism äro ord och begrepp, som nu till dags väl hos få göra hjärtat varmt, och väl sällan — med undantag av valkampen — utlöser hos de bredare lagren känsla av stark kampglädje. Tvärtom, oftare stöter man på avböjande eller likgiltighet, ty det är dock den första föreställningen, som förbinder sig med begreppet politik: partistrider, kampen för den statliga foderkrubban, avvärjande av de främmande lägrens många fiender och avundsmän, de må nu vara nationella eller sociala motståndare.

Meningen med varje politiskt arbete är alltid densamma: en kamp för anseende och befrämjande av den mänskliga gemenskapen, till vilken man bekänner sig för betydelsen av den kultur, som man bejakar, och för den världsåskådning som man representerar. För att kunna vara en god politisk ledare behöver man därför många ting. Man skall veta vad gemenskap är, att den icke är en summa av hopräknade människor, utan måste vara en levande organism, en enig livsgemenskap. Ock man måste vara i en sådan gemenskap en levande lem, beredd att leda, beredd at tjäna.

Hos Pöhl var detta tillfinnandes. De gemenskaper, som han såg på detta sätt, var hans nationalitet — Estlandssvenskarna — och den kyrkliga gemenskapen. Men därvidlag tillslöt han sig icke för andra sammanslutningar, ty redan vid rätta erkännandet av det andra värdet — kulturen, — för vilket han såsom politiker arbetade, kom han, ja, måste han komma i samarbete med andra kretsar och sammanslutningar.

Jag erinrar mig ännu tydligt huru ha en gång efter genomläsningen av den av mig författade avhandlingen över den "nordisk-protestantiska kulturkretsen" yttrade till mig: "Vårt fosterland och vår stat kunna endast då emotse en säker framtid, när trådarna till de större protestantiska länderna runt Östersjön bliva så starka, att vi kunna tillhöra deras kulturkrets som ett barn till en stor familj."

När Pöhl värderade och avvägde svensk, tysk och engelsk kultur i jämförelse till varandra,

— ty alla stodo de honom nära, alla kände han när han fällde sitt omdöme om de estniska kultursträvandena, därvid ofta ett rätt så kritiskt omdöme, så gjorde han det alltid med fullt erkännande av det goda, med glädje över det gemensamma, med beklagande av det skiljande. Därför var för honom också allt slaviskt väsen främmande, trots det — eller emedan — han lärt känna det under sina Petersburg-år. För Estlands lösande från den ryska staten har han därför politiskt kämpat med i den främsta linjen.

Hans världsåskådning sänkte sina rötter djupt ned i hans kristliga väsen. Det trädde i dagen i allt som han politiskt fordrade och försvarade. Såsom andra, beredde också honom riksdagens ofantligt stora mängd av nya, alltid ändrade lagar allvarliga sorger. Men ännu mer den materialistiska ande, som åstadkom dessa, och som uppbyggades, ja, ofta uppiskades av dem. I stället för att oavbrutet strida mot varandra om materiella fördelar på andras bekostnad och nedlägga stridens resultat i hundratals lagar menade han en gång — borde man hellre skänka mer uppmärksamhet åt tio Guds bud. Då — tillfogade han — skulle det också ekonomiskt igen gå framåt, då skulle var och en, över vars arbete Guds välsignelse vilar, kunna vara sin egen lyckas smed i stället för att vänta på att staten eller andra skulle vara det för honom.

En politisk ledare, som såg de politiska tingen med sådana ögon, behövde intet program med

Svenske Folksekreteraren

träffas säkrast å Bildnings och socialministeriet, Tönismägi 11, rum nr. 30:

fredagar kl. 9—11,30 f. m.
övriga dagar „ 11,30—2 „ „
Telef. 6-34.

Andra tider på dagen till kl. 3 å
Riddaregatan 3.

Av utrymmesskäl ser sig redaktionen tvungen att låta en del insänt material överstå till nästa nr. Red.

oräkneliga löften och teoretiska fraser. Hans mål var alltid det samma: Troget kulturellt och ekonomiskt försvar av den för sin svenska nationalitet nödvändiga livsramen, skyddandet av det kristliga livet mot det hotande marerialistiska vägen i kyrkans församlingar och befrämjandet av fosterlandets lugna, kulturella utveckling. I den Konstituerande församlingen (1919) sade han i ett längre programatiskt anförande bl. a. följande: "Om vi också äro få till antalet, så kunna vi dock alltid hjälpa också därigenom, att vi hålla ett fönster öppet mot nordén, varifrån vi kunna lära oss mycket och vara till nytta." Estlandstyskarna veta att Pöhl också gärna såg fönstret öppet mot väster, mot Tysklands Östersjökust.

Hans Pöhls organisatorisk-politiska arbete för den svenska folkstammen i Estland, har ett halvt år före hans bortgång bragt honom erkännande också utom gränserna av vårt fosterland. Det var på den allsvenska kongressen i Mariehamn sommaren 1929. Hans redogörelse över den svenska folkgruppen i Estland väckte både uppmärksamhet och bifall.

En önskan, som han alltid hyst, har icke gått i uppfyllelse, nämligen, att en gång kunna närvara vid den i Geneve hållna minoritetskongressen, vartill, sedan 1925, årligen Europas alla minoriteter samlas. Tyskar från 10 stater, ungrare från 4 stater, många slaviska folkgrupper, katalonier från Spanien, judar, danskar m. fl. Jag skulle alltid i uppdrag av honom vidarebefordra till kongressen en hälsning från hans folkgrupp och honom, som alltid och

särskilt vid överläggningen om den estländska grundlagen har gått in för minoriteternas rättigheter. Med hans efterföljare riksdagsman, M. Vesterblom, blev det under förra året möjligt, att låta Estlandssvenskarna på denna kongress bliva företrädade genom en svensk riksdagsman.

Det vore orätt att tro, att en stark personlighet, i utövändet av politiken måste ikläda sig en annan dräkt, än den han bär i umgänget med andra människor. Just den rotfaste mannen behöver icke göra det och måste förlora, om han gör det.

Så var Hans Pöhls bild som politiker och människa densamma: orubblig, troende, trofast mot sitt eständska fosterland, trofast mot sin svenska nationalitet. Och alla som kände honom må i sitt hjärta bevara hans bild med samma trofasthet.

Verner Hasselblatt.

Presidentval i Finland.

Finland lever i dessa dagar i presidentvalets tecken. Flera kandidater finnas, och varje parti gör naturligtvis sitt bästa för sin kandidat.

Efter allt att döma och enligt tillsv. föreliggande uppgifter har f. d. presidenten Kaarlo Juho Ståhlberg de största utsikterna att få de flesta rösterna. När detta läses är måhända rösträkningen redan slutförd och resultatet klart.

Vi veta mycket litet om ovannämnde herre, men vi veta att han var förut en duktig president och är över huvud en aktningvärd man, en av det nuv. Finlands störste söner. Redan under den värsta förryskningsperioden gick Ståhlberg utan betänkanke i elden för att försvara lagarnas helgd. och det är klart att han ännu kan denna ädla om och svåra konst.

„Gudlösa martyrer.“ De polska tidningarna meddela, att en blodig sammanstötning på trettondagen — den ryska juldagen enligt gamla stilen — ägt rum i den sovjetryska byn Gajany, ej långt från Radoszkewiczy i Polen.

Nämnda dag kom en bil med en flygande patrull „gudlösa“ för att göra antireligiös propaganda i byn. Bilen höll vid kyrkan och några av de „gudlösa“ inträngde

i denna och ställde till uppträden. De gudstjänstfirande försökte köra ut dem, men en av kommunisterna började då lossa revolverskott. Detta blev signalen till allmänt tumult. Bönderna gingo lös på sina antagonister med knyt-nävar och käppar, och fyra av de „gudlösa“ pryglades till döds. Bilen med antireligiös propagandalitteratur brändes upp. På kvällen anlände en avdelning trupper från gränsvakten till byn och häktade 200 personer.

Proviant- och bränslekrisen i Petersburg. Från Petersburg meddelas till Berlintidningarna, att där i dagarna av tjekan häktats 150 personer, vilka anklagats för att ha bedrivit spekulation med livsmedel och bränsle. De häktade hotas av förvisning till Sibirien.

Polska hetsen mot tyskarna i Oberschlesien. Enligt vad den polska pressen meddelar ha vederbörande myndigheter stadfäst avskedandet av 52 tyska lärare. Med ytterligare 125 lärare pågår, enligt förljudande undersökning, då man antager att de mottagit pekuniärt understöd från en tysk lärarorganisation.

De avskedade lärarna ha hos vederbörande ministerium i Warschau protesterat mot åtgärden.

Svenska lektoratet i Dorpat.

Höstterminen 1930.

I och med höstterminens början skedde en utvidgning av programmet för undervisningen i svenska vid Dorpats universitet, då vid sidan av det redan åtta år gamla lektoratet den för penningmedel, som Sveriges riksdag beviljat, grundade professuren i svenska språket och litteraturen kom i gång. Dess förste innehavare, Per Wieselgren, började sin verksamhet med en föreläsningsserie över svenska språkets historia och seminarieövningar över Strindberg för en intresserad åhörarskara. Installationsföreläsningen behandlade „Das Altnordische in der neuzeitlichen Literatur Schwedens.“ Att här närmare redogöra för professurens verksamhet faller utom ramen för min befogenhet. Jag skall i stället inskränka rapporten till mina egna domäner, lektoratet.

Nästan alla terminer har jag anslagit 7 timmar åt min undervisning. Under förra hälften av

höstterminen hade antalet måst minskas till 6, då prof. Wieselgren före sin avresa till Tyskland i slutet av oktober nödgats forcera sitt arbete och kollision mellan hans och mina föreläsningar måste undvikas. Från början av november blev mitt timantal åter det sedvanliga 7. Det hade fördelats på två kurser, en med 3 timmar för mera försigkomna och en med 4 för nybörjare. I den förra lästes till att börja med Georg Nordensvans „Figge“, som med sitt naturliga, livfulla språk visat sig vara en synnerligen lämplig lektyr för utlänningar. Mina elever uppskattade den mycket. När den boken avslutats, övergingo vi till Elsa Lindberg-Dovlettes (Prinsessa Mirza Riza Khan) vackra roman „En fiolflicka“. Dessutom lästes smärre saker till omväxling; varje gång höllos även talövningar.

Nybörjarnas undervisning baserades på den av mig utarbetade läroboken i svenska.*

Jag hade beräknat, att den skulle utkomma i början av terminen, men tryckeriet, K. Mattiesen i Dorpat, gjorde sig ingen brådska, så att boken inte blev färdig förrän i början av december. Därför måste jag taga korrektur till hjälp, vilket blev en smula obekvämt, då tillräckligt antal ej fanns att tillgå. 25 sidor i den boken hunno vi gå igenom.

Större delen av lärobokens manuskript hade lämnats till tryckeriet redan i mitten av juli. En bidragande orsak till förseningen var, att många korrektur måste läsas, då sättarna icke förstodo svenska alls.

Då nu läroboken sent omsider blivit färdig, är det mig en kär plikt att betyga alla dem, som på ett eller annat sätt understött mig i arbetet, min stora tacksamhet. Bokens tryckning möjliggjordes genom anslag från två håll. I januari förra året beviljade Riksföreningens Överstyrelse förstälsefullt 500: — kronor, så att jag kunde ta itu med utarbetandet. Och i andra hälften av november, när boken var så gott som färdigtryckt, erhöj jag tack vare det varma intresse, som hans exc. utrikesministern friherre Fr. Ramel samt legationsrådet Fritz Henriks-

son och professor Birger Nerman visade saken, ett lika stort anslag från utrikesdepartementets fond för kulturell propaganda. Vid utarbetandet av bokens olika partier, särskilt ordlistorna, lämnade mig fröken Helene Dahlberg alltid intresserad, värdefull hjälp. Min värderade kollega, lektorn i estniska vid Dorpats universitet, J. V. Veski, hade den utomordentliga älskvärdheten att i manuskript och ett korrektur genomgå bokens estniskspråkiga partier. Av min vän, teol. stud. Hjalmar Pöhl, fick jag god hjälp vid korrekturläsningen.

Lektoratets bibliotek, som nu omfattar ungefär 800 nr, har under höstterminen flitigt begagnats. Antalet boklån utgjorde 218, fördelade på 39 låntagare. Prof. Wieselgren har med medel ur det anslag för bokinköp, som står till hans förfogande, tillfört biblioteket en hel del nya böcker. Så ha några av de yngre svenska författarna, som hittills saknats, blivit representerade. Men det förslår ändå inte. Efterfrågan på nyare svenska romaner är livlig, då flera av eleverna göra skriftliga översättningar för ett förlag i Dorpat. Detta tar för utgivning emot så mycket, som hinner översättas. Skada är det då, att biblioteket ej är så välförsett, att jag kan ge översättarna allt som de önska. Varje vecka har jag haft förfrågningar i den vägen. Under översättning till estniska är just nu bl. a. Elsa Lindberg-Dovlettes roman „En fiolflicka“.

Dorpetavdelningen av „Svenska Oldingens Vänner“ (den har till orförande undertecknad, kassör Hjalmar Pöhl och sekreterare Boris Lindqvist) anordnade under terminen två offentliga svenska aftnar med föredrag m. m., en 25 oktober och en den 6 december. Därjämte hade jag den 6 november samlat föreningens medlemmar hemma hos mig för att fira Gustaf Adolfs och alla svenskars dag. Den 7 december höll svenske prosten i Reval, Harald Engström, svensk gudstjänst i universitetskyrkan.

Snart börjar en ny termin. Undervisningen med nybörjarna kommer då att gå både fortare och bekvämare genom att min lärobok kan användas av alla redan från första stund. Men även de något längre hunnas studier i svenska — då icke blott vid

Dorpatlektoratet utan även alla andra Europa runt — vill jag försöka underlätta genom att utge en läsebok, innehållande ett urval dikter (från Bellman till Jarl Hemmer), psalmer, noveller (från Blanche till Helge Berglund), historiska m. fl. uppsatser jämte förklarande anmärkningar och en svensk-tysk-engelsk (event. också estnisk ordförteckning.) Läsestyckena föreligga till större delen redan i manuskript. Nu pågår som bäst sammanställandet av ordförteckningen; även i det arbetet lämnar fröken Hel. Dahlberg mig värdefullt bistånd. Det torde bli en volym på cirka 300 sidor. Nu beror det bara på om en del av tryckningskostnaderna kunna täckas genom ett anslag från något håll. Att helt på egen risk utge boken är knappast möjligt. Det är därjämte ej utslutet, att jag till min redan utkomna lärobok i samarbete med någon låter sammanställa en svensk-lettisk ordlista, då önskemål om en sådan framförts.

Långedrag den 7 jan. 1931.

Nils-Herman Lindberg.

Bister vinter i Sydfrankrike och Japan. På många håll i Sydfrankrike råder för närvarande sträng vinter. I Marseille och dess omgivning har nordanvindar och hagelbyar anställt stora materiella skador. En svår influensaepidemi härjar i Merseille, nöjeslivet är lamslaget och massor av människor utebli från sitt arbete. Även Nimes, Toulouse och andra städer i Sydfrankrike ha haft svår känning av vintervädret.

Utomordentligt våldsamma snöstormar ha rasat över hela Japan. Kommunikationerna ha avbrutits och stora materiella värden ha gått till spillo. I Tokio råder en intensiv kyla. Ett stort antal personer har omkommit under ovädret. Många ha med nöd kommit undan med livet men fått lemmar förfrusna. Man befarar, att ett flertal olyckor inträffat till havs.

Grekisk-katolska kyrkan i Estland.

Enligt rykten, som cirkulerat i pressen, torde ledningen för grekisk-katolska kyrkan i Estland ha för avsikt att ingå förbund med Rom. Detta steg skulle föranledas därav att grekisk-katoliker i andra europeiska länder icke er-

*Lärobok i svenska. Lehrbuch der schwedischen Sprache. Rootsi keele õpereaamat. Tartu /Dorpat/ 1930. Verlag J. G. Krüger kirjastus.

känna den här i landet varande grekisk-katolska kyrkan såsom självständigt organ. Särskilt de ryska emigranterna torde vara fientligt stämda emot den, ty de se i det nuv. förhållandet en otillbörlig splittring av det „blivande tsarrikets“ enhetliga kyrka.

Joffres Uppassare död. Joffres gamle uppassare under hela kriget, en normandisk bonde vid namn Gaillan, har i går avlidit, som man förmodar av sorg.

Då Gaillan som ung man första gången inkallades till militärtjänst, antog Joffre, som den gången var ung löjtnant, honom som uppassare och lärde honom läsa och skriva. Senare skaffade han honom en anställning vid de franska statsbanorna. Då världskriget utbröt, anmälde Gaillan sig omedelbart och var under hela kriget med i sin gamla ställning

som uppassare hos marskalken. Han följde Joffres kista i det stora sorgetåget genom Paris och for därpå strax hem och lade sig till sängs, varefter han blev liggande tills han nu dött.

Giftblanderskan slutade i galgen. Maria Kardos, en av de kvinnor som tillhörde den avslöjade hemliga ungerska sammanlutningen „Änkegörrarna“ och som sysslat med systematiskt massmord på äkta män och söner samt släktingar i distriktet Szolnok, avrättades genom hängning utanför fängelset i Szolnok.

Hon var den första kvinnan i Ungern på 50 år som avrättades genom en civildomstols utslag.

Ända till timmen före exekutionen var den dömda lugn och behärskad. Den sista måltiden, som hon själv fick bestämma, åt

hon med god aptit, men när skarprättaren kom in i cellen, förlorade hon fattningen, och på schavotten ropade hon i fullt hysteri: „För Guds skull, barmhärtighet!“

7½ milj. liter sprit!

Enligt av finska tullverket och sjöbevakningen verkställt sammandrag ha under senaste år i och för smuggling till de finska vattnen från Danzig och Kiel exporterats ungefär 7,5 milj. liter sprit dessutom ännu andra spritdrycker. Finska tullverket och sjöbevakningen ha under årets lopp konfiskerat ca. 1 milj. l. sprit. 1,5 milj. liter antages ha insmugglats dels till Sverige och Estland.

Resten, 5 milj. liter, måste givetvis ha funnit avnärmare i Finland.

Anmälan till **SKEPPARE KURSEN** emottages hos kapten Th. Lindström. Adr.: Paralepa tuletorn.

RESTAURANT D A M B E R G
MATSALEN I TR. STOCKHOLM. REKOMMEN-
DERAS
Beställningar av bord N. 129 11. N. 62 85.

Hamnrestauranten Motala
Belägen vid hamnen.
Fullständig servering. Gott bord.
Billiga priser.

Kinna.
Fredriksson & Abrahamsson, Kinna
Tillverkar och försäljer:
GARDINER, BOMULLS-, YLLE- & LIN-
NEVÄVNADER samt YLLETRIKÅ

RESEEFFEKTAFFÄREN VÄSKAN
Kungsgatan 23
STOCKHOLM

Bierstugan i
Spångbacken, Norrköping.
Rekommenderar sina väl
tempererade mältdrycker.

CARL FREDRIKS BIERSTUGA
Hantverkaregatan 17.
NORRKÖPING
REKOMMENDERAS.

EGONLINEN uppehåller regelbunden trafik
Göteborg med alla mellanliggande svenska
hamnar till KARLSKRONA—DANZIG—LIBAU
—RIGA—REVAL—HÄLSINGFORS.

Reserverad annonsplats

Vildskinn Räv, Utter, Mård, Hermelin.
Ekorre, Hare och Kanin upp-
köpas till allra högsta pris.
Vi betala högsta priser, då skinnen huvudsak-
ligen äro för egen fabrikation. Prislista sändes
mot porto.
FCUGSTEDTS PÅLSVARUFABRIK Malmö 4

Vid besök i Norrtälje rekommenderas
Stadshotellet
Innehavare Direktör B. O. Lagermark
Musik under sommarmånaderna.

„Besök Borås“

PEHR NILSSON
Byggnadsentreprenör, Stockholm
Husbyggnader — Reparationer
Tel. 6803 Eriksbergsgatan 16 Tel. Norr 6803.
Nybyggnaden, Svevägen 77 Tel. Vasal4577.

STADSHOTELLET HEDEMORA
Rekomenderas. Modernt
Hotell & Restaurang.
Fullständiga rättigheter Tel. Namnanrop

HOLMBLOMS
KAPPOR, DRÄKTER
NORRMALMSTORG
Tel. N. 561 STOCKHOLM Rikst. 9255

Jönköpings stads och läns sparbank
Stiftad 1831.
Huvudkontor i JÖNKÖPING. Avdelningskontor
Jönköping, Huskvarna, Norrahammar, Små-
lands Taberg.

„Besök Katrineholm“
Betald annonsplats

HANSA
STOCKHOLM
Aktiekapital och reservfond
Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRING
Avdelningskontor i Reval:
S. Karja 7.

Reserverad annonsplats

Restaurant Runan
Sundsvalls popu-
läreste restaurant
HEMTREVLIGFESTVÄNING
Förträfflig mat. Billigaste priser

Mc CORMICK-DEERING
INTERNATIONAL
LANTBRUKSMASKINER
BRUKET BÄST - I LÄNGDEN BILLIGAST
BEGÅR KATALOGER!
AKTIEBOLAGET
INTERNATIONAL HARVESTER Co.
NORRKÖPING -- MALMÖ

Slite Cement
och kalk A. B. Slite